

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

สภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ปี พ.ศ. 2536

DIARY FARM PROBLEMS OF BANGSAPHAN DIARY CO-OPERATIVE LIMITED
MEMBERS IN 1993

โดย

นายมนับ บุญมรดก

ได้รับการอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่... 26... เดือน... 12... พ.ศ. 2537.

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

..... *[Signature]* 26, 12, 2537.

(อาจารย์วิเศษฐ์ มณีรัตน์)

กรรมการปัญหาพิเศษ

..... *[Signature]* 26, 12, 2537

(อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

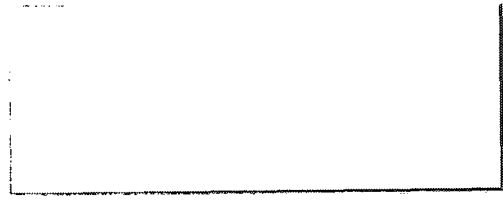
..... *[Signature]* 26, 12, 2537

(อาจารย์ธรรมรัตน์ ยางสูง)

หัวหน้าภาควิชา

..... *[Signature]* 9, 12, 37

(อาจารย์สนอง นิลเพชร)

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

สภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ปี พ.ศ. 2536

DIARY FARM PROBLEMS OF BANGSAPHAN DIARY CO-OPERATIVE LIMITED

MEMBERS IN 1993

T096150

โดย

น.พ.
ม162
2537

นายสมชัย บุญมรดก

เสนอ

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 58150
วันเดือนปี.....

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

พ.ศ. 2537

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยการช่วยเหลือของบุคคลหลายฝ่าย นับตั้งแต่
ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ อาจารย์วิเชษฐ์ มณีรัตน์และอาจารย์กรรมการปัญหาพิเศษ
ทั้งสองท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ ในการตรวจทานและแก้ไข ตลอดจนให้คำแนะนำ
ต่อผู้วิจัยมาตลอดจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ก็ต้องขอขอบคุณ คุณค่านิง สว่างจันทร์
ที่ช่วยเหลือในการคำเินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล คุณสุพา ไม้จันทร์และคุณกิ่งกมล เสาวภาพ
ที่ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์และจัดทำรูปเล่ม

ยังมีบุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้ทำการวิจัยก็คือ บิดา มารดาของผู้ทำการวิจัยซึ่ง
ท่านทั้งสองได้ให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าในการศึกษาให้ความช่วยเหลือด้านกำลังใจและทุนทรัพย์
ตลอดจนให้คำแนะนำสั่งสอนต่าง ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูง

นายมนับ บุญมรดก

9 เมษายน 2537

บทคัดย่อ

เรื่อง : สภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
ปี พ.ศ. 2536

โดย : นายมนับ บุญมรด

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์วิเชษฐ์ มณีรัตน์)

๑๖ / ๑๐๐ / ๒๕๓๖ .

การศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 82 ราย ในท้องที่ อ.บางสะพาน และใน อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ฯ วิธีการและการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการเลี้ยงโคนม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ฯ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 45-54 ปี ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว อยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนมากใช้แรงงานในครอบครัวเลี้ยงโคนมโดยมีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 5 คน แรงงานในครอบครัวทำงานเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง ส่วนแรงงานจ้างวันละ 8 ชั่วโมง ทุกคนประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยปีละ 68,070.04 บาทอาชีพรองได้แก่ ค้าขาย ทำสวน/ทำไร่ สมาชิกส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากธนาคารของรัฐบาลและกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวนโคนมที่สมาชิกเลี้ยงทั้งหมดเฉลี่ยฟาร์มละ 21 ตัว โคนมเฉลี่ยฟาร์มละ 6 ตัว โคนสาวเฉลี่ยฟาร์มละ 4 ตัว โคนพ่อพันธุ์มีเพียง 3 ฟาร์ม ฟาร์มละ 1 ตัว มีลูกโคเฉลี่ยฟาร์มละ 5 ตัว ทางด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สมาชิกส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม สถานภาพส่วนใหญ่เป็นสมาชิกทั่วไป

เมื่อมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น สมาชิกจะได้รับแจ้งจากทางสหกรณ์ฯ สำหรับการจัดแบ่งกำไรสุทธิประจำปีสมาชิกจะไม่ได้รับเพราะ สหกรณ์ฯไม่มีกำไรจากการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2536 เนื่องจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ซึ่งทางสหกรณ์ฯแจ้งมา สำหรับสาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯ ไม่บรรลุเป้าหมาย สมาชิกครึ่งหนึ่งคิดว่าเป็นเพราะการบริหารงานไม่ดี สมาชิกส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะสนใจ เรื่องการป้องกันโรคและการรักษาโรคโคนม ทางด้านปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมจะพบว่า ส่วนที่เป็นปัญหาเด่นชัดจากการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐาน ของปัญหาและอุปสรรคแล้ว พบว่าปัญหาทางด้านการผสมเทียม และปัญหาทางด้านเงินทุนสมาชิกมีปัญหาปานกลาง ในส่วนปัญหาทางด้านอื่น ๆ แต่ละฟาร์ม จะมีปัญหาที่สำคัญแตกต่างกันออกไปแต่เมื่อคิดค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า ปัญหาทางด้านอื่น ๆ เหล่านี้มน้อยหรือน้อยที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ จะมีความคล้ายคลึงกับบทความทางวิชาการที่ว่าด้วย ปัญหาการเลี้ยงโคนม สมาชิกมีปัญหาด้านการผสมเทียมไม่ติด ปัญหาทางด้านขาดเงินทุนในการขยายฟาร์ม ปัญหาเกี่ยวกับสัตว์แพทย์ไม่ค่อยสนใจจะรักษาโรคอย่างจริงจัง ค่ารักษาพยาบาลแพงเกินไป จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ

1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการผสมเทียม ควรแนะนำให้สมาชิกได้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการผสมเทียมแต่ละครั้ง
2. สหกรณ์ฯควรจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมให้แก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกได้มีเงินลงทุนในการปรับปรุงและขยายกิจการโคนม
3. สหกรณ์ฯควรมีการพิจารณาคัดเลือก ผู้ที่จะเข้ามาบริหารงานอย่างรอบคอบ และควรมีมาตรการในการป้องกันการทุจริตด้วย
4. สมาชิกสหกรณ์ฯทุกคนจะต้องให้ความสนใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการบริหารงานสหกรณ์ฯ เพื่อให้สหกรณ์ฯประสบความสำเร็จ
5. สหกรณ์ฯควรจัดให้มีนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการเลี้ยงโคนมมาให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และเทคนิควิชาการเลี้ยงโคนม
6. สหกรณ์ฯจะต้องจัดหาสัตวแพทย์มาประจำที่สหกรณ์ฯ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกสหกรณ์ฯ เป็นการแก้ปัญหา เรื่องการรักษาโรคโคนม

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ก
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
บทความทางวิชาการ	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	12
วิธีการและเครื่องมือ	14
การวิเคราะห์ข้อมูล	14
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	17
ข้อมูลวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	25
ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนม	31
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	39
ข้อเสนอแนะ	41
เอกสารอ้างอิง	43
ภาคผนวก	
ก. ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด	46
ข. แบบสัมภาษณ์	49

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ	13
ตารางที่ 2	แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม	20
ตารางที่ 3	จำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมด	22
ตารางที่ 4	วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด	28
ตารางที่ 5	ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ	31
ตารางที่ 6	ปัญหาทางด้านการขาดแคลนกระแสไฟฟ้า	32
ตารางที่ 7	สาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯไม่บรรลุเป้าหมาย	33
ตารางที่ 8	ความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมฯ	34
ตารางที่ 9	ความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมฯ	35
ตารางที่ 10	การดำเนินงานของสหกรณ์ฯที่ให้ประโยชน์ต่อสมาชิก	36
ตารางที่ 11	แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องโคนม และการจัดการในการเลี้ยง	37
ตารางที่ 12	แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยการเลี้ยงโคนม	38

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอบางสะพาน และอำเภอ
บางสะพานน้อย ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากคือ ประกอบอาชีพ
ทางด้าน การเลี้ยงสัตว์ ทำไร่ และทำสวน ซึ่งการทำไร่นี้จะมีการทำไร่สับปะรดที่มีรายได้
ติดต่อกันหลายครั้ง เนื่องจากสับปะรดมีอายุการให้ผลผลิต 2-4 ปี แต่เมื่อหมดช่วงการให้
ผลผลิตก็ต้องปลูกใหม่ดังนั้นกล่าวได้ว่าการทำไร่สับปะรดไม่ทำให้เกิดรายได้ประจำ นอก
เสียจากว่าเกษตรกรเหล่านั้นต้องมีการวางแผนในการเพาะปลูก เพื่อจะได้มีรายได้ประจำ
และเพียงพอในการเลี้ยงดูสมาชิกภายในครอบครัว เช่น การปลูกพืชหลายชนิดรวมกัน การ
วางแผนระยะเวลาการปลูก แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรก็ไม่สามารถทำการผลิตให้เกิด
รายได้ประจำได้ เพราะการดำเนินการผลิตดังกล่าวต้องอาศัยเงินทุน การจัดการที่เหมาะสม
ตลอดจนต้องใช้ความรู้ทางวิชาการด้านการเกษตรเข้ามาผสมผสานกันอย่างเหมาะสม

สำหรับอาชีพที่จะทำให้เกิดเกษตรกรของทั้งสองอำเภอมียาได้ประจำคือ อาชีพ
การทำสวนมะพร้าว ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เป็นรายเดือน แต่ในปัจจุบันมีปัญหา
พอสมควร เพราะจากการที่สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไปฝนมีการทิ้งช่วงนาน ทำให้การ
ติดผลของมะพร้าวไม่สม่ำเสมอ ในบางครั้งฝนตกดีมีปริมาณน้ำเหมาะสม มะพร้าวก็น่าจะติดผล
มากจนทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เป็นผลให้ราคามะพร้าวถูกลงเกษตรกรที่มีสวนมะพร้าว
ก็พลอยมีรายได้ต่ำลงไปด้วย พืชอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรในสองอำเภอสนใจและมีการปลูก
กันเพิ่มขึ้น จนปัจจุบันมีเกษตรกรหลายรายที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้วก็คือ ขางพารา
ทำให้เกษตรกรดังกล่าวมีรายได้ประจำช่วยชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นแต่ทั้งการทำไร่ และ
ทำสวนจะต้องอาศัยสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยด้วย ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ป่าของสองอำเภอ
ดังกล่าวถูกบุกรุกทำลายลงไปมากจนส่งผลกระทบไปถึงสภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนที่ไม่
แน่นอน จึงทำให้ผลผลิตของเกษตรกรที่อาศัยธรรมชาติเป็นหลักไม่แน่นอนตามไปด้วย

นอกจากนี้ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในสองอำเภอดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการใช้งานในไร่ในสวนเป็นหลัก เช่น โค กระบือ มีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาบ้างเล็กน้อย ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับการทำไร่ทำสวน จึงเกิดปัญหาในเรื่องที่มีรายได้ไม่สม่ำเสมอหรือกล่าวได้ว่าไม่มีรายได้ประจำทุกครอบครัว ในขณะที่ครอบครัวต้องมีการใช้จ่ายอยู่ทุกวันจึงก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมาอีกด้วย เกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งสองอำเภอจึงมีความต้องการหาอาชีพเสริมที่ทำให้ครอบครัวของตนเองมีรายได้ที่เพียงพอได้ประจำและเนื่องจากที่อำเภอปรางค์บุรี มีเกษตรกรทำอาชีพการเลี้ยงโคนมแล้วเกษตรกรเหล่านั้น ก็มีรายได้ประจำจากการขายน้ำนม ทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ประกอบกับที่อำเภอดังกล่าวยังมีโรงงานรับซื้อน้ำนมขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทยอยู่ด้วย ทำให้กลุ่มเกษตรกรดังกล่าวได้ร่วมกับทางนิคมสหกรณ์บางสะพาน จำกัด ได้ออกทำการสำรวจความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม พร้อมทั้งนิคมสหกรณ์บางสะพานก็ได้ให้การศึกษอบรมแก่บรรดาเกษตรกรที่สนใจ ซึ่งเกษตรกรจำนวนมากมีความประสงค์ที่จะเลี้ยงโคนม แต่เมื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ วิธีการเลี้ยงโคนมจำนวนพื้นที่ที่ใช้ปลูกหญ้า แหล่งน้ำในการเลี้ยงโคนม และลดแปลงหญ้าจำนวนบุคคลในครอบครัวที่จะใช้เลี้ยงโคนม และรายละเอียดอื่น ๆ ก็มีเกษตรกรสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ในครั้งแรกจำนวน 87 ราย และได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ซึ่งจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร (สหกรณ์ในรูปพิเศษ) เนื่องจากมีลักษณะการดำเนินการจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีการจัดหาเงินทุนในปีแรกของการดำเนินการเป็นจำนวนเงิน 30 ล้านบาท ให้สมาชิกนำไปก่อสร้างโรงเรือน ซื้อพันธุ์โคนม และจัดหาอุปกรณ์ในการเลี้ยงต่าง ๆ สหกรณ์มีที่ตั้งอยู่ที่ถนนเพชรเกษม หมู่ที่ 1 ตำบลทองมั่งคด อำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีท้องที่ในการรับผิดชอบดำเนินการอยู่สองอำเภอ คือ อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จนในปัจจุบันมีเกษตรกรหลายราย กลับไปใช้อาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักและมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 155 ราย

จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน เกษตรกรต่างก็ประสบปัญหาหลายประการ เช่น ทางด้านการจัดการในเลี้ยง การจัดการเกี่ยวกับผลผลิต และการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีผลทำให้การประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
2. ศึกษาถึงวิธีการและการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
3. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
2. ทำให้ทราบถึงวิธีการและการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
4. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้องในการที่จะนำมาศึกษาและปรับปรุง พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข และช่วยเหลือให้การเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ จะทำการศึกษาดังปัญหาในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด ในช่วงปี พ.ศ.2536 โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด ต.ทองมั่งคด อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 82 ราย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

นิยามศัพท์

กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม หมายถึง สมาชิกของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน หมายถึง เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ความขัดข้องที่เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมซึ่งทำให้การเลี้ยงโคนมไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

รายได้จากอาชีพการเลี้ยงโคนม หมายถึง รายได้จากการขายน้ำนม รายได้จากการขายลูกโคเพศผู้ รายได้จากการขายแม่โคนมที่ไม่ให้น้ำนม และรายได้จากการขายมูลโค

สหกรณ์ หมายถึง องค์การแบบหนึ่งที่มีบุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปรวมตัวกันจัดตั้งโดยวิธีการถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพอย่างเดียวกัน โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ โดยไม่มีการหวังผลกำไร

ปริมาณของปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ปริมาณของปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม เพื่อให้ทราบว่าในปัญหาและอุปสรรคแต่ละอย่างเกษตรกรประสบปัญหามากน้อยเพียงใด โดยกำหนดให้คะแนนตามข้อย่อย เป็น 5 ระดับคือ

ระดับ 5 (มีปัญหามากที่สุด)	คะแนนระดับนี้เท่ากับ	5	คะแนน
ระดับ 4 (มีปัญหามาก)	คะแนนระดับนี้เท่ากับ	4	คะแนน
ระดับ 3 (มีปัญหปานกลาง)	คะแนนระดับนี้เท่ากับ	3	คะแนน
ระดับ 2 (มีปัญหาน้อย)	คะแนนระดับนี้เท่ากับ	2	คะแนน
ระดับ 1 (มีปัญหาน้อยที่สุด)	คะแนนระดับนี้เท่ากับ	1	คะแนน

การตรวจเอกสาร

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งการตรวจเอกสาร ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. บทความทางวิชาการ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บทความทางวิชาการ

เฉลิมชัย เล็กชมและเนพล ตันวิเชียร อ่างโดยเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ พิเศษฐ ศักดิ์พิทักษ์สกุล (2531:5) กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือการเลี้ยงโคนมถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย นี้ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดแคลนพันธุ์โคนม สำหรับใช้ส่งเสริมแก่เกษตรกร และยังขาดการวิจัยและพัฒนาด้านการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่องจริงจัง เช่น ด้านการพัฒนาพันธุ์โคนมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรสูงโคนมให้ผลผลิตต่ำสำหรับเกษตรกรก็ยิ่งขาดการฝึกอบรม และการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิชาการเลี้ยงโคนม สมัยใหม่อย่างต่อเนื่องที่ยังขาดบุคลากรผู้มีความรู้ ความชำนาญด้านการส่งเสริม และบริการ

นอกจากนี้ยังขาดแคลนศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบ และรถขนส่งที่จะบริการเกษตรกร ได้อย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมน้ำนมดิบจากเกษตรกรส่งถึงโรงงานแปรรูปน้ำนมในสภาพที่ดี ในส่วนของการตลาด น้ำนมดิบยังต้องแข่งขันกับน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศที่มีราคาถูกกว่า ราคาหน้านมดิบในประเทศ เนื่องจากประเทศผู้ส่งออกให้ความช่วยเหลืออุดหนุนแชดแท็กซี่ให้แก่ผู้ส่งออก ตลอดจนปัญหาจากการที่มีหน่วยงานหลายแห่งทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ที่เข้ามา รับผิดชอบการเลี้ยงโคนมซึ่งแต่ละแห่งมีอิสระต่อกัน จึงเป็นการยากที่จะกำหนดนโยบายโดย ส่วนรวมและควบคุมดูแลแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

เจลีกว พิศาลบุตร (2520 :28)อ้างโดย ไชยยันต์ วรกุล (2522) อุปสรรคของการเลี้ยงโคนมมีมากมาย เช่น การลงทุนเลี้ยงโคนมต้องการทุนสูงมากจะทำให้ทุนธนาคารดอกเบี้ยก็สูง มีเรื่องปฏิบัติหุ้หม้อมกำหนดระยะเวลาคั้นสั้น จึงไม่สามารถทำได้ ปัญหาอุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาแพง เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายไม่ค่อยประสานงานกันเกษตรกร เกษตรกรยังไม่ได้รับโคพันธุ์ดี เจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นอยู่อย่างแบ่งแยกไม่ค่อยให้ความสนใจกับเกษตรกร เมื่อเกษตรกรเริ่มสนใจอาชีพนี้รัฐบาลก็จะเรียกเก็บภาษี

ชวนิศนภากร วรวรรณ (2510 :13)ปัจจุบันการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์นมเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ละปีเป็นเงินหลายร้อยล้านบาท รัฐบาลได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ จึงได้ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเพื่อผลิตน้ำนมสดขึ้นในประเทศเอง แต่การเลี้ยงโคนมได้มีปัญหาหลายอย่างและก็ได้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การจำหน่ายและการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง โดยเหตุที่ราคาน้ำนมที่เกิดขึ้นในประเทศของเราสูงกว่าของต่างประเทศมากจึงทำให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการขาดดุลการค้า

เทพ ไสยานนท์ (2520 :5)อ้างโดย ไชยยันต์ วรกุล (2522)ได้กล่าวเกี่ยวกับงานสหกรณ์ไว้ว่า งานสหกรณ์จะดำเนินการให้เกิดความสำเร็จจะประกอบด้วยสิ่งสำคัญคือ ความสำเร็จในธุรกิจซึ่งหมายถึง อย่างน้อยต้องมีกำไรคุ้มกับทุกแห่งไป อีกประการหนึ่งสหกรณ์จะต้องให้บริการแก่สมาชิก และบริการนั้นจะต้องเป็นไปตามความต้องการของสมาชิก เช่น พืชและสัตว์เลี้ยงของสมาชิกเกิดโรคระบาดขึ้น ถ้าสหกรณ์ไม่สามารถจัดหาหรือแนะนำแก่สมาชิกทำการรักษาและกำจัดโรค ซึ่งนับว่าเป็นบริการอย่างหนึ่งไม่ได้ก็เปล่าประโยชน์ นอกจากนี้สหกรณ์ควรจะให้บริการในด้านสังคมต่าง ๆ แก่สมาชิกบ้าง เช่น การศึกษาของบุตรหลาน บริการทางการแพทย์ บริการของสหกรณ์ที่ไม่ควรมุ่งหากำไรจากสมาชิกเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งในแง่ให้บริการแก่สมาชิกอย่างเหมาะสมด้วย ถ้าไม่สามารถให้บริการแก่สมาชิกของตนตามที่ต้องการได้ สหกรณ์นั้นก็คงไม่มีมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

วิเชียร อินทรชาติ (2519:25) อ้างโดย ไชยยันต์ วรกุล (2522) ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์กำหนดประเภทของสหกรณ์ในปัจจุบันไว้ 6 ประเภท คือสหกรณ์ การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ประมง และสหกรณ์ บริการ โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินงานแตกต่างกันออกไป คือ สหกรณ์การเกษตรจัด ตั้งขึ้นเพื่อจัดหาทุนประกอบอาชีพ วัตถุประสงค์ของการเกษตรเครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนการ ขายผลผลิต ด้านสหกรณ์นิคมเน้นจัดตั้งขึ้นโดยทางราชการจะหาที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือป่า เลื่อมสภาพไปแล้วจัดให้ผู้ที่ไม่มีที่ทำกิน โดยให้ผู้เช่าเข้าไปทำกินรวมกันเป็นสหกรณ์นิคม แต่สำหรับสหกรณ์ร้านค้าส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มคนในเมืองรวมกลุ่มกันได้หนาแน่นพอสมควร เพื่อจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต้องกินต้องใช้ประจำวันมาจำหน่ายแก่ สมาชิกส่วน สหกรณ์ออมทรัพย์ เน้นจัดตั้งขึ้นในหมู่ของผู้มีเงินเดือน หรือมีรายได้ประจำโดยมีวัตถุประสงค์ หลักอยู่ 2 ประเภทคือ 1. การออมทรัพย์ 2. ให้สมาชิกกู้ยืมเงิน ส่วนสหกรณ์ประมง นั้นมี วัตถุประสงค์เพื่อจัดหาทุนให้สมาชิกกู้เพื่อประกอบอาชีพ หรือจัดหาวัตถุประสงค์ในการประมง ให้แก่สมาชิก เช่น แห เรือประมง อวน รวมทั้งรวบรวมผลผลิตของสมาชิกออกจำหน่าย และสหกรณ์บริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อว่าสหกรณ์ที่จัดตั้งไม่สามารถจัดเข้าสหกรณ์ประเภท ข้างต้นได้ ก็นำมารวมรวมไว้ในประเภทสหกรณ์บริการ เช่น สหกรณ์ไฟฟ้า สหกรณ์แท็กซี่ ซึ่งตามกฎหมายสหกรณ์นั้นสหกรณ์แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ สหกรณ์ไม่จำกัด และสหกรณ์จำกัด สหกรณ์ไม่จำกัด คือสหกรณ์ซึ่งสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน และแทนกันเพื่อหนี้สิน ทั้งปวงของสหกรณ์โดยไม่จำกัด ส่วนสหกรณ์จำกัด คือสหกรณ์ที่สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบ จำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังถือใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

สมนึก ศรีปลั่ง และคณะ (2514:24-25) ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการ เลี้ยงการเลี้ยงโคนมไว้ว่า ปัญหาในการเลี้ยงโคนมในปัจจุบันจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับพันธุ์ โคนมควบคู่ไปกับปัญหาเกี่ยวกับหญ้า เพราะผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ยังไม่ได้ปลูกหญ้าเลี้ยงโค ปัญหา ทางด้านการสุขภาพและคุณภาพของน้ำนม บางแห่งยังประสบอยู่ทำให้น้ำนมมีคุณค่าต่ำกว่า มาตรฐานนอกจากนี้ปัญหาเรื่ององค์ประกอบที่สำคัญในการเลี้ยงโคนมมีกำไร หรือ ขาดทุน อยู่ที่เกษตรกร สามารถทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลงนั้น ทำได้โดยการทำให้โคให้น้ำนมให้ มากที่สุด และลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูโคให้น้อยลง

จากเอกสารเผยแพร่ของสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (2535:12) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาและความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ระบุว่าปัญหาในเรื่องอาหารสดมีเนื้ หญ้า ข้าวโพด หายาก ราคาแพง ต้องเดินทางไกลเพื่อไปหาจากแหล่งอื่น ทางด้านราคาน้ำนมดิบที่สมาชิกขายให้กับสหกรณ์สมาชิกประสบปัญหา ในการควบคุมคุณภาพ น้ำนมดิบ เพื่อให้ขายได้ราคาสูงตามความต้องการเพราะน้ำนมมีตะกอน และแบคทีเรีย ทำให้ขายได้ราคาไม่แน่นอน สำหรับการเจ็บป่วยของโคนมเมื่อโคนมเจ็บป่วยสมาชิกมีปัญหา ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลและเวลาในการรักษา ที่สำคัญเมื่อโคนมเจ็บป่วยทำให้ไม่สามารถรีดน้ำนมขายได้ตามปกติ

นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดความรู้เทคนิคในการเลี้ยงโคนมอย่างถูกวิธีสมาชิก ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการเลี้ยงโคนมครั้งแรกที่มาสมัครเป็นสมาชิกเท่านั้นหลังจากนั้น จะได้รับความรู้จากคนในครอบครัวของตนหรือเพื่อนบ้าน ซึ่งขาดความชัดเจนทางวิชาการ หรือความเชื่อถือที่จะนำไปปฏิบัติอย่างได้ผล ซึ่งเกิดจาก

1. ผู้เลี้ยงไม่เข้าใจธรรมชาติของโค
2. การให้อาหารและการเลือกอาหารไม่เหมาะสมกับโคนม
3. ผู้เลี้ยงขาดการแสวงหาความรู้ในการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในเรื่องข่าวสารข้อมูลสาระที่จำเป็น
4. ผู้เลี้ยงมีข้อจำกัดบางอย่างในการเลี้ยง เช่น ไม่มีพื้นที่ปล่อยให้โคเดินพื้นที่ปลูกอาหารโค
5. ผู้เลี้ยงมีความต้องการลดต้นทุนในการเลี้ยงโคให้ต่ำสุดต้องการกำไรมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา

ดังนั้นจากการที่การจัดการคอกของสมาชิกขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอจึงเกิดปัญหาขึ้นเช่น

1. สถานที่เลี้ยง (คอก) ที่เลี้ยงโคนมสกปรก ขาดความสะอาดอย่างเพียงพอ
 2. ขนาดของคอกคับแคบแออัดเกินไป
 3. ขาดแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมเนื่องจากมีโคนมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ
- จำเป็นจะต้องหาอาหารมากขึ้น และต้องมีเวลาในการเลี้ยงมากขึ้น

และอีกปัญหาหนึ่งคือการผสมเทียมติดยาก การผสมเทียมไม่ติดทำให้สมาชิกหมดกำลังใจ และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการผสมเทียม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไชยพันธ์ วรกุล (2522:79) จากการศึกษาถึงสภาพพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมสหกรณ์โคนม จ. เชียงใหม่ พบว่าสมาชิกของสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาอยู่ในช่วงระดับป.4 ถึงป.7 ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งของสมาชิกที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม และการใช้การสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธลักษณะกิจการจะมีทั้งเลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียว และทำการเกษตรอย่างอื่นควบคู่ไปด้วย สำหรับปัญหาของการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ จ. เชียงใหม่ สรุปว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเลี้ยงโคนม คือการผสมเทียมมักไม่ค่อยติด สถานที่เลี้ยงไม่เหมาะสม ซึ่งอยู่ในตัวเมืองและเขตเทศบาล สมาชิกไม่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านเงินกู้ ทำให้ไม่สามารถขยายกิจการได้

ทินกร คมกฤษ (2519) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเลี้ยงโคนมไว้อีกว่าความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในด้านการเลี้ยงและเทคนิคที่เกี่ยวข้องในกิจการต้องการความรู้ในขอบเขตที่กว้างกว่างานเกษตรหลายสาขา ผู้ที่ประสบความสำเร็จในกิจการโคนม ต้องใช้ความรู้ในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันเวลา สำหรับปัญหาพันธุ์โคนมที่เหมาะสม

สำหรับการเลี้ยงโคนมเพื่อผลิตน้ำนมภายในประเทศนั้น ได้มีผู้แนะนำเพิ่มเติมอีกหลายท่าน ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ การใช้โคนมลูกผสมระหว่างโคนมพื้นเมืองกับโคยุโรปที่มีระดับเลือดยุโรปอยู่ในช่วง 75 %

วิจิตร ไวยวุฒิ (2409:326) ได้กล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงโคนมอยุธยา ซึ่งได้สำรวจพบคือ สภาพปัญหาเกี่ยวกับโรงเรือนสภาพโรงเรือนไม่สู้ดีนัก ไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการสุขาภิบาลที่ดี เกี่ยวกับการขนส่งเกิดปัญหาเนื่องจาก

แหล่งรับซื้อน้ำนม ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯทำให้เวลาเดินทางเข้ามานาน ทำให้น้ำนมเสีย โดยเฉพาะในฤดูร้อน น้ำนมมักจะเสียบ่อย ๆ ทางด้านเรื่องเงินทุน เนื่องจากโคนมราคาสูง จึงไม่อาจขยายกิจการได้เร็ว สำหรับการผสมเทียมมีปัญหาเนื่องจากโคนมมีจำนวนมาก แต่เจ้าหน้าที่ผสมเทียมไม่เพียงพอ จึงเกิดปัญหาในการผสมไม่ตรงช่วงเวลาเป็นสัดส่วนของโค ส่วนต้นทุนการผลิตน้ำนมยังสูงและอาหารโคนมมีราคาแพง นอกจากนี้ ตลาดจำหน่ายน้ำนมมีไม่พอ เพราะความนิยมและนิสัยการรับประทานและคั้นน้ำนมของคนไทยยังมีไม่มากพอ ประกอบกับยังมีข้อเสียเปรียบของน้ำนมสดธรรมชาติกับน้ำนมที่ผลิตจากนมผง น้ำนมสดธรรมชาติจะแพงกว่า ตลอดจนการเก็บรักษาน้ำนมสดที่ผลิตจากนมผงไม่ได้

อมรรัตน์ จันทรแจ่มดารา (2536:46) ได้สำรวจปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพ จ.ราชบุรีพบว่าสมาชิกสหกรณ์มักประสบปัญหา คือ โคที่ได้รับการผสมของศูนย์บริการผสมเทียมมักจะได้ลูกโคตัวเล็กและให้ผลผลิตต่ำ ด้านคุณภาพของอาหารชั้นของสหกรณ์ฯไม่ได้มาตรฐานมีสิ่งเจือปน เช่น เศษเชือก นอกจากนั้นพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคนมมีจำกัดและคับแคบ ทำให้การระบายอากาศไม่ดีและโรคที่เกิดกับโคนมของสมาชิกส่วนใหญ่คือ โรคปากและเท้าเปื่อย สำหรับแหล่งกักเก็บเงินของสมาชิกมีน้อยและแหล่งเงินกู้ของเอกชนจะคิดค่าดอกเบี้ยสูงมาก ส่วนการส่งน้ำนมดิบให้กับสหกรณ์ในแต่ละครั้งเสียเวลารอเข้าคิวส่งนานมาก และการตีราคาน้ำนมดิบของสหกรณ์ฯต่ำเกินไป ซึ่งไม่เหมาะสมกับต้นทุนในการผลิต ในส่วนของปัญหาทางด้านการผสมเทียมมีสาเหตุมาจากการผสมเทียมไม่คิดเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับ ปัญหาคุณภาพของน้ำนมดิบที่สมาชิกผลิตขึ้นมา มักจะมีเปอร์เซ็นต์ไขมันในน้ำนมต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางสหกรณ์กำหนดไว้

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (POPULATION)

ประชากร คือ กลุ่มสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด มีจำนวนทั้งสิ้น 155 ราย

กลุ่มตัวอย่าง (SAMPLING)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ ได้จากการคำนวณหาจํานวนร้อยละ 50 ของกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่มย่อย ซึ่งมีจำนวน 14 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 82 ราย จากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (SIMPLE RANDOM SAMPLING)

ตารางที่ 1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

กลุ่ม	จำนวนประชากร (ราย)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	7	4
2	13	7
3	10	5
4	13	7
5	16	8
6	9	5
7	13	7
8	13	7
9	10	5
10	9	5
11	9	5
12	11	6
13	10	5
14	12	6
รวม	155	82

วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์จะมีลักษณะเป็นคำถามแบบเปิด (OPEN-ENDED QUESTION) และคำถามปิด (CLOSE - ENDED QUESTION) ข้อมูลที่จะทำการเก็บรวบรวมในครั้งนี้ แบ่งเครื่องมือออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านวิธีการและการดำเนินงานของ สหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้แล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (PERCENTAGE)

เป็นการหาอัตราส่วนของข้อมูลเป็นร้อยละใช้ในการคำนวณอัตราส่วนที่เป็นข้อมูลที่ได้อาจ เช่น เพศ อายุ การศึกษา

$$\text{จากสูตร} \quad \frac{n \times 100}{N}$$

n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

2. หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (MEAN)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละชุดของสมาชิกทั้งหมดหารด้วยสมาชิกที่ได้

จากการศึกษา

$$\text{จากสูตร } \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X} คือ ค่ามัธยฐานเลขคณิต

$\sum fx$ คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. หาค่าพิสัย (RANGE)

เป็นการหาค่าผลต่างของข้อมูลสูงสุด ลบด้วยค่าต่ำสุดของข้อมูลดิบ

พิสัย = ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด - ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด

4. หาค่าฐานนิยม (MODE)

เป็นการหาค่าของคะแนนที่มีความถี่มากที่สุด

5. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STANDARD DEVIATION)

$$\text{จากสูตร } s = \sqrt{\frac{n \sum fd^2 - (\sum fd)^2}{n(n-1)}}$$

S คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

i คือ อัตรภาคชั้น

f คือ ความถี่

d คือ ส่วนเบี่ยงเบนของข้อมูลที่ต่างไปจากค่าเฉลี่ยสมมติโดย

$$d = \frac{x - a}{i}$$

n คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

เมื่อทราบถึงค่ากลางหรือค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละชุดแล้วก็นำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ยที่วางไว้ เพื่อเป็นการพิจารณาปัญหาการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร

ระดับคะแนนเฉลี่ยที่นำมาแบ่งเป็นช่วง ๆ เพื่อพิจารณาปัญหาของเกษตรกร

คะแนน 1.00-1.80	แสดงว่ามีปัญหาน้อยที่สุด
คะแนน 1.81-2.60	แสดงว่ามีปัญหาน้อย
คะแนน 2.61-3.40	แสดงว่ามีปัญหาปานกลาง
คะแนน 3.41-4.20	แสดงว่ามีปัญหามาก
คะแนน 4.21-5.00	แสดงว่ามีปัญหามากที่สุด

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

เพศ

สมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 92.68 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 7.32

อายุ

สมาชิกสหกรณ์ฯ มีอายุน้อยที่สุด 25 ปี อายุสูงสุด 70 ปี อายุเฉลี่ยของสมาชิก 45.96 ปี ทั้งนี้สมาชิกประมาณ 1 ใน 4 ร้อยละ 34.15 มีอายุระหว่าง 45-54 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.17 มีอายุระหว่าง 25-34 ปี และอายุระหว่าง 55-64 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ 11.48

ศาสนา

สมาชิกสหกรณ์ฯ ทุกคน นับถือศาสนาพุทธ

สถานภาพสมรส

สมาชิก ร้อยละ 91.46 แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน รองลงมา ร้อยละ 6.10 สมาชิกมีสถานภาพหย่าร้าง และ ร้อยละ 2.44 มีสถานภาพเป็นโสด

ระดับการศึกษาของสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์ฯ 3 ใน 4 คือ ร้อยละ 79.27 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 10.98 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 8.53 มีการศึกษาระดับสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา และ ร้อยละ 1.22 สมาชิกไม่ได้รับการศึกษา

แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมสูงสุด 6 คน แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมต่ำสุด 1 คน แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 3 คน สมาชิกร้อยละ 46.30 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 39.02 มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 3-4 คน จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมแบ่งออกเป็น แรงงานภายในครอบครัวและแรงงานจ้าง จำนวนแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 3 คน สมาชิกร้อยละ 48.15 มีจำนวนแรงงาน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 39.48 มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน ส่วนแรงงานจ้างสูงสุด 5 คน ต่ำสุด 1 คน เฉลี่ย 5 คน สมาชิกมีแรงงานจ้างเพียงร้อยละ 4.15 ของแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมทั้งหมด

จำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานในครอบครัวสูงสุด 12 ชั่วโมงต่อวันต่ำสุด 3 ชั่วโมงต่อวัน จำนวนชั่วโมงทำงานเฉลี่ย 6 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนชั่วโมงทำงานของแรงงานจ้างทั้งหมด 8 ชั่วโมงต่อวัน สมาชิกร้อยละ 40.24 ทำงาน 5-6 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมาร้อยละ 36.59 ทำงาน 7-8 ชั่วโมงต่อวัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาทำงาน 1.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจำนวนแรงงาน 1.44

อาชีพหลัก

เลี้ยงโคนม

อาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักของสมาชิกของสหกรณ์ฯ รายได้จากการเลี้ยงโคนม คือรายได้จากการขายน้ำนม รายได้จากการขายลูกโคเพศผู้ รายได้จากการขายแม่โคที่ไม่ให้น้ำนม รายได้จากการขายมูลโค

รายได้จากการขายน้ำนม สูงสุด 360,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 12,000 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 67,174.24 บาท/ปี

รายได้จากการขายลูกโคเพศผู้/เมีย สูงสุด 72,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 960 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 14,779 บาท/ปี

รายได้จากการขายแม่โคที่ไม่ให้น้ำนมมีเพียง 6 ราย รายได้สูงสุด 84,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 3,600 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 25,400 บาท/ปี

รายได้จากการขายลูกโคมีเพียงรายเดียวมีรายได้ 6,000 บาท/ปี

อาชีพทรง

ค้าขาย

สมาชิกที่มีอาชีพค้าขายจำนวน 6 รายซึ่งมีรายได้สูงสุด 84,000 บาท/ปี
รายได้ต่ำสุด 12,000 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 42,000 บาท/ปี

ทำสวนและทำไร่

สมาชิกที่มีอาชีพรองทำสวน และทำไร่จำนวน 41 ราย หรือร้อยละ 50 ซึ่งมี
รายได้สูงสุด 60,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 2,400 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 21,307
บาท/ปี

รับจ้าง

สมาชิกที่มีอาชีพรองในการรับจ้างเพียง 2 ราย โดยมีรายได้สูงสุด 72,000
บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 54,000 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 63,000 บาท/ปี

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.78 ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารของรัฐบาล
และกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีเพียงร้อยละ 1.22 เท่านั้นที่ใช้ทุนส่วนตัว(ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
ทุนส่วนตัว	1	1.22
ธนาคารของรัฐบาลและ กรมส่งเสริมสหกรณ์	81	98.78

จำนวนโคแม่ที่เลี้ยงทั้งหมด

จำนวนโคแม่ที่สมาชิกเลี้ยงทั้งหมด สูงสุด 75 ตัว/ฟาร์ม ต่ำสุด 8 ตัว/ฟาร์ม จำนวนโคแม่เฉลี่ย 21 ตัว/ฟาร์ม และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8 สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 91.46 มีจำนวนโคระหว่าง 8-21 ตัว/ฟาร์ม รองลงมาร้อยละ 7.32 มีจำนวนโคระหว่าง 22-35 ตัว/ฟาร์ม (ตารางที่ 3)

จำนวนโครีดนม

จำนวนโครีดนมในฟาร์มของสมาชิก มีจำนวนสูงสุด 40 ตัว/ฟาร์ม ต่ำสุด 2 ตัว/ฟาร์ม จำนวนโครีดนมเฉลี่ย 6 ตัว/ฟาร์ม สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 92.68 มีจำนวนโครีดนม 2-9 ตัว/ฟาร์ม รองลงมาร้อยละ 6.10 มีจำนวนโครีดนม 10-17 ตัว/ฟาร์ม มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4 (ตารางที่ 3)

จำนวนโคสาว

สมาชิกมีจำนวนโคสาวสูงสุด 20 ตัว/ฟาร์ม ต่ำสุด 1 ตัว/ฟาร์ม จำนวนโคสาวเฉลี่ย 4 ตัว/ฟาร์ม สมาชิกร้อยละ 69.51 มีจำนวนโคสาว 1-4 ตัว/ฟาร์ม ร้อยละ 29.27 มีจำนวนโคสาว 5-8 ตัว/ฟาร์ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 (ตารางที่ 3)

จำนวนโคพ่อพันธุ์

จากสมาชิกที่ให้ข้อมูลทั้งหมด 82 ราย พบว่ามีเพียงร้อยละ 3.66 หรือเพียง 3 รายเท่านั้น ที่มีพ่อพันธุ์ซึ่งมีอยู่ฟาร์มละ 1 ตัว (ตารางที่ 3)

จำนวนลูกโค

จากจำนวนสมาชิกที่ให้ข้อมูลจำนวน 82 ราย พบว่าสมาชิกมีลูกโคสูงสุด 15 ตัว/ฟาร์ม ต่ำสุด คือไม่มีลูกโคในฟาร์ม จำนวนลูกโคเฉลี่ย 5 ตัว/ฟาร์ม สมาชิกร้อยละ 41.98 มีจำนวนลูกโค 4-6 ตัว รองลงมาร้อยละ 35.80 มีจำนวนลูกโค 1-3 ตัว ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3 (ตารางที่ 3)

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ
สถานกงสุลไทยกรุงเทพฯ
เจ้าพนักงานการค้าระหว่างประเทศ

ตารางที่ 3 จำนวนโคที่เลี้ยงทั้งหมด

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
<u>โคนมที่เลี้ยงทั้งหมด (ตัว/ฟาร์ม)</u>		
8-12	75	91.46
22-35	6	7.32
36-49	-	-
50-63	-	-
64-77	1	1.22
จำนวนโคที่เลี้ยงสูงสุด	75 ตัว/ฟาร์ม	
จำนวนโคที่เลี้ยงต่ำสุด	8 ตัว/ฟาร์ม	
จำนวนโคที่เลี้ยงเฉลี่ย	21 ตัว/ฟาร์ม	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8	
<u>โครีดนม (ตัว/ฟาร์ม)</u>		
2-9	76	92.68
10-17	5	6.10
18-25	-	-
26-33	-	-
34-41	1	1.22
จำนวนโครีดนมสูงสุด	40 ตัว/ฟาร์ม	
จำนวนโครีดนมต่ำสุด	2 ตัว/ฟาร์ม	
จำนวนโครีดนมเฉลี่ย	6 ตัว/ฟาร์ม	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล		จำนวน	ร้อยละ
		(N=82)	
<u>โศสว</u> (ตัว/ฟาร์ม)			
1-4		57	69.51
5-8		24	29.51
9-12		-	-
13-16		-	-
17-20		1	1.22
จำนวนโศสวสูงสุด	20 ตัว/ฟาร์ม		
จำนวนโศสวต่ำสุด	1 ตัว/ฟาร์ม		
จำนวนโศสวเฉลี่ย	4 ตัว/ฟาร์ม		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2		
<u>โศพ้อพี้</u> (ตัว/ฟาร์ม) N=3			
1		3	100.00
จำนวนโศพ้อพี้สูงสุด	1 ตัว/ฟาร์ม		
จำนวนโศพ้อพี้ต่ำสุด	1 ตัว/ฟาร์ม		
จำนวนโศพ้อพี้เฉลี่ย	1 ตัว/ฟาร์ม		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
<u>ลูกโค (ตัว/ฟาร์ม)</u>		
0	1	1.22
1-3	29	35.80
4-6	34	41.98
7-9	11	13.58
10-12	5	6.17
13-15	2	2.47
จำนวนลูกโคสูงสุด	15 ตัว/ฟาร์ม	
จำนวนลูกโคต่ำสุด	ไม่มีเลย	
จำนวนลูกโคเฉลี่ย	5 ตัว/ฟาร์ม	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3	

ตอนที่ 2 วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

สหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

ปี พ.ศ. ที่เข้าเป็นสมาชิก

เกษตรกรที่เลี้ยงโคนม ร้อยละ 58.54 เข้าเป็นสมาชิกเมื่อปีพ.ศ. 2532
รองลงมาร้อยละ 24.39 เข้าเป็นสมาชิกเมื่อปีพ.ศ. 2534 เกษตรกรที่ทำการเลี้ยงโคนม
ส่วนมากจะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ในปีพ.ศ. 2532

สาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

เกษตรกร ร้อยละ 69.51 เข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ เพราะคิดว่าเป็น
ประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม รองลงมาร้อยละ 21.95 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะ
เจ้าหน้าที่เกษตรแนะนำ และร้อยละ 8.54 เข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ เพราะเพื่อนบ้าน
ชักชวน

บทบาทในการเป็นสมาชิกสหกรณ์

จากการศึกษาได้แยกบทบาทออกเป็น 2 กรณี คือ

1. บทบาทในสหกรณ์ฯ มีสมาชิกร้อยละ 84.15 มีสถานภาพเป็นสมาชิกทั่วไป
ร้อยละ 7.32 มีสถานภาพเป็นประธาน, รองประธาน และเลขาธิการ ร้อยละ 8.54 มี
สถานภาพเป็นกรรมการ

2. บทบาทในกลุ่มย่อย มีสมาชิกร้อยละ 82.93 มีสถานภาพเป็นสมาชิกทั่วไป
ร้อยละ 17.08 มีสถานภาพเป็นหัวหน้ากลุ่ม, รองหัวหน้า และเลขาธิการกลุ่ม

เมื่อกลุ่มมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น สหกรณ์ฯมีการแจ้งผล

จากการศึกษาพบว่า มีสมาชิกร้อยละ 70.73 ได้รับการแจ้งจากสหกรณ์ฯเมื่อ
กลุ่มมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น รองลงมาร้อยละ 29.27 ไม่ได้รับแจ้งจากสหกรณ์ฯให้ทราบว่ากลุ่ม
มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น

การรับทราบเรื่องสหกรณ์ฯ ได้รับเงินอุดหนุนและทรัพย์สินจากหน่วยงานอื่น

สมาชิกร้อยละ 54.88 ไม่ทราบว่าทางสหกรณ์ฯ ได้รับเงินอุดหนุนและทรัพย์สินจากหน่วยงานอื่น ๆ ร้อยละ 45.12 ทราบว่าทางสหกรณ์ฯ ได้รับ เงินอุดหนุนและทรัพย์สินจากหน่วยงานอื่น ๆ

การจัดแบ่งกำไรสุทธิประจำปีสหกรณ์ฯ

สมาชิกทุกคนได้รับการจัดแบ่งกำไรสุทธิจากสหกรณ์ฯ แต่ไม่ได้รับในรูปแบบตัวเงิน เพราะสหกรณ์ฯ ดำเนินการแล้วขาดทุน

การชี้แจงของกรรมการกลุ่ม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสหกรณ์ฯ

สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 82.93 ได้รับการชี้แจงให้ทราบเป็นเบาะเรื่อง ร้อยละ 15.85 ได้รับการชี้แจงให้ทราบทุกเรื่อง ร้อยละ 1.22 ไม่ได้รับการชี้แจงให้ทราบเลย

การเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีของสหกรณ์

สมาชิกทุกคนเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีกับทางสหกรณ์ฯ จัดขึ้น

การประชุมใหญ่วิสามัญประจำปีในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาทางสหกรณ์ฯ ได้จัดให้มีการประชุมวิสามัญประจำปีให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุม

การมีส่วนร่วมอภิปรายในที่ประชุม

สมาชิกร้อยละ 51.22 ไม่มีส่วนร่วมในการอภิปรายในที่ประชุมและมีสมาชิก ร้อยละ 48.78 มีส่วนร่วมอภิปรายในที่ประชุม

ประโยชน์ในการประชุมแต่ละครั้ง

สมาชิกร้อยละ 73.17 คิดว่าการประชุมมีประโยชน์ต่อสมาชิกบ้างบางโอกาส
ร้อยละ 26.83 คิดว่ามีประโยชน์ต่อสมาชิกมาก

การชี้แจงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

สมาชิก ร้อยละ 96.34 สหกรณ์ฯได้แจ้งผลการดำเนินงานให้ทราบ ร้อยละ
3.66 สหกรณ์ฯไม่ได้แจ้งผลการดำเนินงานให้ทราบ

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
<u>ปีพ.ศ. ที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ</u>		
2532	48	58.54
2533	13	15.85
2534	20	24.39
2535	1	1.22
<u>สาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ</u>		
เพื่อนบ้านชักชวน	7	8.54
เจ้าหน้าที่เกษตรกรรมแนะนำ	18	21.95
คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม	57	69.51
<u>บทบาทในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ</u>		
1. บทบาทในสหกรณ์ฯ		
ประธาน	1	1.22
รองประธาน	2	2.44
เลขานุการ	3	3.66
สมาชิกทั่วไป	69	84.15
2. บทบาทภายในกลุ่ม		
หัวหน้ากลุ่ม	8	9.76
รองหัวหน้ากลุ่ม	3	3.66
เลขานุการ	3	3.66
สมาชิกทั่วไป	68	82.93

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
<u>สหกรณ์ฯชี้แจงเรื่องสมาชิกใหม่</u>		
แจ้งให้ทราบ	58	70.73
ไม่ได้แจ้งให้ทราบ	24	29.27
<u>สมาชิกรับทราบเรื่องสหกรณ์ได้รับเงินอุดหนุน</u>		
ทราบ	37	45.12
ไม่ทราบ	45	54.88
<u>การจัดแบ่งกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ฯ</u>		
จัดแบ่งคืนให้สมาชิก	82	100.00
<u>การชี้แจงของกรรมการกลุ่มเมื่อมีปัญหา</u>		
ชี้แจงให้ทราบทุกเรื่อง	13	15.85
ไม่ชี้แจงให้ทราบเลย	1	1.22
ชี้แจงให้ทราบบางเรื่อง	68	82.93
<u>การมีส่วนร่วมอภิปรายในที่ประชุม</u>		
มีส่วน	40	48.78
ไม่มีส่วน	42	51.22

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
<u>ประโยชน์จากการประชุมแต่ละครั้ง</u>		
มีประโยชน์ต่อสมาชิกมาก	22	26.83
มีประโยชน์ต่อสมาชิกในบางโอกาส	60	73.17
<u>การชี้แจงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา</u>		
แจ้งให้ทราบ	79	96.34
ไม่ได้แจ้งให้ทราบ	3	3.66

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ

ตารางที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ฯ

ข้อมูล	คะแนน	คะแนนเฉลี่ย
1. ปัญหาเกี่ยวกับโคนมและการจัดการในการเลี้ยง		
1.1 ปัญหาทางด้านพันธุ์โคนม	167	2.04
1.2 ปัญหาทางด้านอาหารและการให้อาหาร	193	2.35
1.3 ปัญหาทางด้านโรงเรือน/การจัดการทั่วไป	119	1.45
1.4 ปัญหาทางด้านโรค/การสุขาภิบาลโคนม	158	1.93
1.5 ปัญหาทางด้านการผสมเทียม	221	2.70
2. ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยในการเลี้ยงโคนม		
2.1 ปัญหาการส่งน้ำนม	127	1.55
2.2 ปัญหาการตีราคาน้ำนม	111	1.35
2.3 ปัญหาการจ่ายเงินค่าน้ำนมล่าช้า	134	1.63
2.4 ปัญหาทางด้านการส่งผลผลิต/น้ำนม	156	1.90
2.5 ปัญหาด้านคุณภาพน้ำนม	101	1.23
2.6 ปัญหาทางด้านเงินทุน	215	2.62

ระดับคะแนนเฉลี่ยที่แบ่งเป็นช่วง ๆ เพื่อพิจารณาปัญหาของเกษตรกร

ระดับคะแนน 1.00-1.80	แสดงว่ามีปัญหาน้อยที่สุด
ระดับคะแนน 1.81-2.60	แสดงว่ามีปัญหาน้อย
ระดับคะแนน 2.61-3.40	แสดงว่ามีปัญหาปานกลาง
ระดับคะแนน 3.41-4.20	แสดงว่ามีปัญหามาก
ระดับคะแนน 4.21-5.00	แสดงว่ามีปัญหามากที่สุด

สามารถพิจารณาปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในตารางที่ 5 กับระดับคะแนนที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ

3. ปัญหาทางด้านการขาดแคลนกระแสไฟฟ้า

จากการศึกษา ถึงปัญหาทางด้านการขาดแคลนกระแสไฟฟ้า มีสมาชิกร้อยละ 48.78 ประสบปัญหาและคิดว่าจำเป็นต้องมีกระแสไฟฟ้า อีกร้อยละ 2.44 ประสบปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้าแต่คิดว่าไม่จำเป็นต้องมี ร้อยละ 48.78 เป็นเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนกระแสไฟฟ้า (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ปัญหาทางด้านการขาดแคลนกระแสไฟฟ้า

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	40	48.78
มีปัญหาและคิดว่าไม่จำเป็นต้องมี	2	2.44
มีปัญหาและคิดว่าจำเป็นต้องมี	40	48.78

4. สาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯไม่บรรลุเป้าหมายเนื่องจาก

จากการศึกษาถึงสาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯไม่บรรลุเป้าหมาย สมาชิกครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 50.54 มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานของสหกรณ์ฯไม่ดีเท่าที่ควร รองลงมา ร้อยละ 23.66 มีความคิดเห็นที่สหกรณ์ขาดเงินทุนที่จะดำเนินการร้อยละ 12.50 มีความคิดเห็นว่าหนี้ของสหกรณ์ฯมีมาก ร้อยละ 3.22 มีความคิดเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจสูง ร้อยละ 8.60 มีความคิดเห็นว่าลูกหนี้ของสหกรณ์ฯมีมากและร้อยละ 1.08 มีความคิดเห็นว่าต้นทุนในการทำผลิตภัณฑ์สูง (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯไม่บรรลุเป้าหมาย

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
	(N=93)	
ขาดเงินทุนที่จะดำเนินธุรกิจ	22	23.66
หนี้ของสหกรณ์ฯมีมาก	12	12.90
ต้นทุนในการทำผลิตภัณฑ์สูง	1	1.08
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจสูง	3	3.22
ลูกหนี้ของสหกรณ์ฯมีมาก	8	8.60
การบริหารงานไม่ดีเท่าที่ควร	47	50.54
รวม	93	100

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

5. การต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม

จากการศึกษาถึงความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม พบว่าสมาชิกร้อยละ 65.85 มีความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม รองลงมาร้อยละ 34.15 ไม่ต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม

ข้อมูล	จำนวน (N=82)	ร้อยละ
ต้องการ	54	65.85
ไม่ต้องการ	28	34.15
รวม	82	100

สมาชิกต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม

สมาชิก จำนวน 54 ราย มีความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม โดยที่สมาชิกร้อยละ 43.10 ต้องการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการรักษาโคนม รองลงมาร้อยละ 25.86 ต้องการความรู้ในเรื่องการผสมเทียมและไม่ระบุเรื่อง ส่วนอื่นร้อยละ 12.07 ต้องการมีความรู้เรื่องการจัดการฟาร์มและสุขภาพโคนม (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม

ข้อมูล	จำนวน (N=58)	ร้อยละ
การป้องกันโรคและการรักษาโคนม	25	43.10
การผสมเทียม	15	25.86
การจัดการฟาร์มและการสุขภาพ	7	12.07
ไม่ระบุเรื่อง	11	18.97
รวม	58	100

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

6. การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ที่ให้ประโยชน์ต่อสมาชิก

สมาชิกจำนวน 50 ราย มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีประโยชน์ต่อสมาชิก สมาชิกร้อยละ 30.36 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ประโยชน์คือเป็นที่รองรับผลผลิต ร้อยละ 26.79 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 14.29 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ประโยชน์ในการให้บริการด้านต่าง ๆ ร้อยละ 10.71 มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ประโยชน์ทางด้านเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโคนม (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การดำเนินงานของสหกรณ์ฯที่ให้ประโยชน์ต่อสมาชิก

ข้อมูล	จำนวน (N=56)	ร้อยละ
เป็นสถานที่รองรับผลผลิต	17	30.36
ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้นรายได้เพิ่มขึ้น	15	26.79
ให้บริการด้านต่าง ๆ เช่นสินเชื่ออุปโภคบริโภค ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงโค	8	14.29
สหกรณ์ฯให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน	10	17.86
สหกรณ์ฯเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโคนม	6	10.71
รวม	56	100

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

7. แนวทางแก้ไขปัญหาก่เกี่ยวกับเรื่องโคนม และการจัดการในการเลี้ยง

สมาชิกแสดงความคิดเห็น 35 ราย ร้อยละ 37.50 ต้องการให้มีการปรับปรุงพันธุ์โคนมและน้ำเชื้อให้มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 27.08 ต้องการให้เจ้าหน้าที่และสัตวแพทย์มีจำนวนเพียงพอในการตรวจรักษาโคนม ร้อยละ 25.00 ต้องการให้มีการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบลง อีกร้อยละ 10.42 ต้องการให้สหกรณ์ฯ ช่วยจัดหาเครื่องรีดนมให้แก่สมาชิก (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเครื่องโคมและการจัดการในการเลี้ยง

ข้อมูล	จำนวน (N=48)	ร้อยละ
ปรับปรุงพันธุ์โคมและน้ำเชื้อให้มีประสิทธิภาพ	18	37.50
เจ้าหน้าที่และสัตว์แพทย์ต้องมีเพียงพอและเอาใจ ใส่ต่อโค	13	27.08
ลดต้นทุนการผลิต	12	25.00
ให้สหกรณ์ช่วยจัดหาเครื่องรีดนม	5	10.42
รวม	48	100

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

8. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยการผลิต

มีสมาชิก 27 รายได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยในการเลี้ยงโคมโดยที่ สมาชิกร้อยละ 28.57 มีความคิดเห็นว่าเมล็ดพันธุ์ห่านควรมีบริการสมาชิกอย่างเพียงพอ รองลงมาร้อยละ 20.00 ต้องมีการตรวจสอบการเติมย้าน้ำนมให้ค้ ร้อยละ 14.29 ต้องการให้มีอาหารชั้นคุณภาพดีราคาถูก ร้อยละ 11.43 ต้องการให้มีการผสมอาหารชั้นไว้ใช้เอง ร้อยละ 8.57 ต้องการให้มีการแนะนำ การให้หญ้าแห้งมาใช้ในการเลี้ยงโคม อีกร้อยละ 8.57 ต้องการให้คำปรึกษาพยาบาลโคลดลง (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยการผลิตเลี้ยงโคนม

ข้อมูล	จำนวน (N=35)	ร้อยละ
1. เมล็ดพันธุ์ที่ผู้เลี้ยงต้องนำจากเพียงพอ	10	28.57
2. การตรวจสอบการเติมน้ำลงในน้ำนม	7	20.00
3. ให้อาหารชั้นมีคุณภาพดีราคาถูก	5	14.29
4. มีการผสมอาหารที่ไว้ใช้เอง	4	11.43
5. มีการแนะนำการให้หญ้าแห้งเลี้ยงโค	3	8.57
6. ต้องการให้ราคาน้ำนมดิบสูงขึ้น	3	8.57
7. ต้องการให้ค่ารักษาพยาบาลโคลดลง	3	8.57
รวม	35	100

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา สภาพการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ฯ สมาชิกของสหกรณ์ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45-54 ปี ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของอายุ 11.48 สมาชิกทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่สมาชิกของสหกรณ์แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกส่วนมากใช้แรงงานภาคในครอบครัว และแรงงานจ้างเป็นส่วนน้อย โดยมีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของจำนวนแรงงาน 1.44 มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 5 คน แรงงานในครอบครัวทำงานเฉลี่ย 6 ชั่วโมงต่อวัน แรงงานจ้างทำงานเฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของเวลาทำงาน 1.83 นอกจากนี้สมาชิกทุกคนประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักส่วนอาชีพรองของสมาชิก ได้แก่ ค้าขาย และทำสวนทำไร่ รายได้ของสมาชิกจากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 68,070.04 บาท/ปี สมาชิกส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากธนาคารของรัฐบาลและกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวนโคนมที่สมาชิกเลี้ยงทั้งหมดเฉลี่ย 21 ตัว/ฟาร์ม และค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของจำนวนโคทั้งหมด 8 มีโครีดนมเฉลี่ย 6 ตัว/ฟาร์ม ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของโครีดนม 4 โคสาวเฉลี่ย 4 ตัว/ฟาร์ม ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของโคสาว 3 โคพ่อพันธุ์ มีอยู่เพียง 3 ฟาร์ม จำนวน 1 ตัว/ฟาร์ม และจำนวนลูกโคเฉลี่ย 5 ตัว/ฟาร์ม ค่าเฉลี่ยเบเนมาตรฐานของลูกโคเท่ากับ 3

วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ฯสมาชิกส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกเมื่อพ.ศ. 2532 โดยสมาชิกส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ โดยคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกทั่วไปทั้งบทบาทในสหกรณ์ฯและกลุ่มย่อย เมื่อมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นสมาชิกส่วนใหญ่จะได้รับแจ้งจากทางสหกรณ์ฯ สมาชิกครึ่งหนึ่งทราบว่าทางสหกรณ์ฯได้รับเงินอุดหนุนและทรัพย์สินจากหน่วยงานอื่น ๆ สำหรับการจัดแบ่งกำไรสุทธิ

ประจำปีของสหกรณ์ฯ สมาชิกจะไม่ได้รับเพราะในช่วงการดำเนินงานปี 2536 สหกรณ์ฯ ไม่มีกำไร เนื่องจากเกิดการทุจริตของเจ้าหน้าที่ทางสหกรณ์ฯ จึงมาบริหารงานส่วนสมาชิก ที่บอกว่าได้รับการปันผลกำไรสุทธินี้แท้ก็ได้รับทราบเพียงตัวเลขของทางสหกรณ์ฯ ว่าขาดทุนเท่าไร การชี้แจงปัญหาของกรรมการกลุ่มให้สมาชิกทราบในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นกับสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่จะชี้แจงให้ทราบเป็นบางเรื่อง สมาชิกทุกคนเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี และมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีด้วย ในการเข้าร่วมประชุมสมาชิกครั้งหนึ่งจะมีส่วนร่วมในการอภิปรายในที่ประชุมสมาชิกส่วนใหญ่คิดว่าการประชุมแต่ละครั้งมีประโยชน์ต่อสมาชิกบางโอกาส และในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาสมาชิกส่วนใหญ่จะได้รับแจ้งผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ทราบ

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์

1. ปัญหาทางด้านพันธุโคนม สมาชิกมีปัญหาบ่อย
2. ปัญหาทางด้านอาหารและการให้อาหาร สมาชิกมีปัญหาบ่อย
3. ปัญหาทางด้านโรงเรือน/การจัดการทั่วไป สมาชิกมีปัญหาบ่อยที่สุด
4. ปัญหาทางด้านโรค/สุขภาพโคนม สมาชิกมีปัญหาบ่อย
5. ปัญหาทางด้านการผสมเทียม สมาชิกมีปัญหาปานกลาง
6. ปัญหาการส่งน้ำนม สมาชิกมีปัญหาบ่อยที่สุด
7. ปัญหาการตีราคาน้ำนม สมาชิกมีปัญหาบ่อยที่สุด
8. ปัญหาการจ่ายเงินค่าน้ำนมล่าช้า สมาชิกมีปัญหาบ่อยที่สุด
9. ปัญหาทางด้านการส่งผลผลิต/น้ำนม สมาชิกมีปัญหาบ่อย
10. ปัญหาด้านคุณภาพน้ำนม สมาชิกมีปัญหาบ่อยที่สุด
11. ปัญหาทางด้านเงินทุน สมาชิกมีปัญหาปานกลาง

นอกจากนี้ยังมีสมาชิกอีกจำนวนหนึ่งที่ยังขาดแคลนกระแสไฟฟ้าที่จะนำมาใช้ในฟาร์มและคิดว่าจำเป็นต้องมี เพื่อความสะดวกในการเลี้ยงโคนม

ส่วนสาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯ ไม่บรรลุเป้าหมาย สมาชิกครั้งหนึ่งคิดว่าเป็นเพราะการบริหารงานของสหกรณ์ฯ ไม่ได้เท่าที่ควร สมาชิกส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมและส่วนใหญ่ ต้องการความรู้เพิ่มเติมทางด้าน การป้องกัน

โรคและการรักษาโรคโคโรนา สำหรับการค้าเงินงานที่เป็นประโยชน์ของสหกรณ์ต่อสมาชิก คือ เป็นที่รองรับผลผลิต ทางด้านข้อเสนอแนะของสมาชิกในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับโคโรนาและการจัดการในการเลี้ยง สมาชิกครั้งหนึ่งคิดว่าจะต้องปรับปรุงพันธุ์โคโรนาและน้ำเชื้อให้มีประสิทธิภาพและข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับผลผลิต สมาชิกคิดว่าทางสหกรณ์ต้องมีเมล็ดพันธุ์ไว้ขายหรือแจกให้สมาชิกอย่างเพียงพอ นอกจากนั้นต้องตรวจสอบการใส่ปุ๋ยในน้ำนมดิบของสมาชิกด้วย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคโรนาของสมาชิกสหกรณ์จะมีความคล้ายคลึงกับบทความทางวิชาการที่ว่าด้วย ปัญหาการเลี้ยงโคโรนาโดยที่สมาชิกจะมีปัญหาทางด้านการผสมเทียมไม่ติด ปัญหาทางด้านคุณภาพน้ำนมจะเกิดเฉพาะเกษตรกรบางรายที่ทุจริตเติมน้ำลงไปให้น้ำนมเพื่อให้ได้น้ำหนักมาก ปัญหาทางด้านโรคนี้ สมาชิกจะประสบปัญหาสัตว์แพทยไม่ค่อยสนใจที่จะรักษาโดยอย่างจริงจัง คำปรึกษาพยาบาลแพงเกินไป นอกจากนี้สมาชิกยังมีปัญหาในเรื่องเงินทุนในการขยายฟาร์ม และปัญหาสำคัญของการดำเนินงานในปีพ.ศ. 2536 ของสหกรณ์ คือการที่เจ้าหน้าที่ซึ่งทางสหกรณ์จ้างมาดำเนินงานได้ก็ยกเงินของสหกรณ์ไป จนทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์ประสบกับการขาดทุน และจากการศึกษาพบว่าสมาชิกก็มีความต้องการความรู้เพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการเลี้ยงโคโรนาอีกด้วย เช่น การป้องกันรักษาโรคโคโรนา, การผสมเทียม และการจัดการฟาร์มตลอดจนการสุขภาพโคโรนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาโรคทั่ว ๆ ไปเนื่องจากมีสัตว์แพทยไม่เพียงพอ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงโคโรนาของสมาชิกสหกรณ์ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงโคโรนาของสมาชิกสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทางด้านการผสมเทียม ควรแนะนำให้สมาชิกได้รู้จักค่าน้ำถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการผสมเทียมแต่ละครั้ง เพื่อให้การผสมเทียมประสบความสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกอีกทั้งควรมีน้ำเชื้อที่มีประสิทธิภาพ
2. สหกรณ์ควรจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมให้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้มีเงินทุนในการปรับปรุงและขยายกิจการโคโรนา

3. สหกรณ์ฯควรมีการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาบริหารงานอย่างรอบคอบ และควรมีมาตรการในการป้องกันการทุจริตด้วย

4. สมาชิกสหกรณ์ฯทุกคนจะต้องให้ความสนใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือในการบริหารงานสหกรณ์ฯ เพื่อให้สหกรณ์ฯประสบความสำเร็จ

5. สหกรณ์ฯควรมีการจัดให้มีนิเวศวิทยาการหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา สิ่งของโคนม มา ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และเทคนิควิธีการเลี้ยงโคนม การผสมเทียมเพื่อที่จะได้ นำ ความรู้ไปปรับปรุงการเลี้ยงโคนมให้ดีขึ้น

6. สหกรณ์ฯจะต้องจัดหาสัตวแพทย์มาประจำที่สหกรณ์ฯ เพื่อให้บริการแก่สมาชิก สหกรณ์ฯ เป็นการแก้ปัญหาเรื่องการรักษาโรคโคนม

เอกสารอ้างอิง

- กานดา พุฒากทวิ. 2530. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ พบลีกส์ที่แคเตอร์การพิมพ์.
- เกษตร วิชาญภาพยั้ง และ พิเชษฐ์ สักดิ์พิทักษ์สกุล. 2531. คู่มือการเลี้ยงโคนม.
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เฉลียว พิศาลบุตร. 2520. สถานภาพสหกรณ์ในประเทศไทย. หนังสือพิมพ์สหกรณ์.
35(4) 13.
- ทวนิศนภากร วรบรรณ. 2510. ข้อพิจารณาโดยทั่วไปในการเลี้ยงโคนมเพื่อ
ผลิตน้ำนมในประเทศไทย. วารสารสัตว์บาล. 16(10) 1085.
- ไชยยันต์ วรกุล. 2522. สำรวจปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนม
เชียงใหม่. กรุงเทพฯ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทินกร คมกฤษ. 2519. การสำรวจปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนม
เชียงใหม่. กรุงเทพฯ วิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทพ ไชยานนท์. 2520. นโยบายการศึกษาอบรมทางสหกรณ์. หนังสือพิมพ์สหกรณ์.
35(1) 5.
- วิจิตร ไชยวุฒิ. 2509. การสอบสวนในด้านวิชาการเกี่ยวกับการผสมพันธุ์การให้
อาหารและการจัดการดูแลโคของกสิกรในจังหวัดอยุธยา. พระนคร
วิทยาลัยปริญาเกษตรกรรมและสัตวบาลบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิเชียร อินทรชาติ. 2519. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานสหกรณ์. หนังสือพิมพ์สหกรณ์.
34(3) 25.

สมนึก ศรีปลั่ง และคณะ. 2514. ปัญหาการขยายตัวของอุตสาหกรรมโคนม. วารสาร
สมาคมไทย-อเมริกัน. 3(3) 24-25.

สหกรณ์โคนมหนองโพ จำกัด. 2535. เอกสารเผยแพร่สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด.

อมรรัตน์ จันทร์แจ่มดารา. 2536. การศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของ
สมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด. กรุงเทพฯ ปัญหาพิเศษปริญญาตรี
วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

ชื่อ	สหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
ประเภท	สหกรณ์การเกษตร (สหกรณ์ในรูปพิเศษ)
ที่ตั้ง	หมู่ที่ 1 ถนนเพชรเกษม ตำบลทองมั่งคล อำเภอบางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์
ท้องที่ดำเนินงาน	อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์

การจัดตั้งสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด ได้สืบเนื่องมาจากเกษตรกรในเขตจัดนิคมสหกรณ์บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 87 คนต้องการมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว จึงมีความประสงค์จะจัดตั้งสหกรณ์โคนม โดยที่สหกรณ์โคนมบางสะพานได้ออกคำเชิญการประชุมชี้แจงอุดมการณ์ หลักและวิธีการสหกรณ์แก่เกษตรกรผู้ร้องขอโดยมีการจัดประชุมให้การศึกษาอบรมเป็นกลุ่มย่อย ๆ 5 กลุ่ม จนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ขั้นพื้นฐานพอสมควร และสอบส่วนคัดเลือกเกษตรกรเพื่อทำใบสมัคร และรวบรวมผู้ที่จะเป็นสมาชิกจัดตั้งกลุ่มขึ้น 5 กลุ่ม ได้สมาชิกเริ่มแรก 87 คน และได้ดำเนินการประชุมผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อเลือกตั้งคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2532 และได้รับการจดทะเบียน เป็นสหกรณ์การเกษตรในวันที่ 10 กรกฎาคม 2532

กฎเกณฑ์การรับซื้อน้ำนมดิบจากสมาชิก

1. เวลาส่งน้ำนมดิบ

เวลาเช้า ตั้งแต่เวลา 07.00-08.30 น.

เวลาเย็น ตั้งแต่เวลา 16.00-18.00 น.

นอกจากนี้สหกรณ์จะพิจารณากำหนดเวลาเป็นลต่างอื่น ตามที่เห็นสมควรหากน้ำนมดิบที่สมาชิกนำมาส่งเกินกว่าเวลาที่กำหนดจะถูกปรับดังนี้

ต่ำกว่ากำหนด	ราคา(ส.ต./กก.)
น้อยกว่าครึ่งช.ม.	-25
ตั้งแต่ครึ่ง ช.ม. ถึง ช.ม.	-100
เกินกว่า 1ช.ม.ขึ้นไป	-100 หรือไม่รับซื้อก็ได้

สหกรณ์จะไม่รับซื้อน้ำมันดิบนั้น นอกจากมีเหตุฉุกเฉิน หรือมีเหตุสัณยสิทธิ์จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

2. ราคาน้ำมันดิบ

ทางสหกรณ์จะรับซื้อน้ำมันดิบจากสมาชิกในราคามาตรฐานคือ 7.35 บาทบวกคุณภาพ/กก. โดยถือกำหนดไขมันร้อยละ 3.3 เป็นเกณฑ์

3. คุณภาพของน้ำมันดิบ

3.1 การตรวจความสะอาดของคอกรีดนม เจ้าหน้าที่สหกรณ์ (สัตวบาล) จะคอยตรวจที่ชมฟาร์มสมาชิก นอกจากจะให้คำแนะนำในการเลี้ยงโคนม และช่วยแก้ปัญหาของสมาชิกแล้วยังทำการตรวจให้คะแนนความสะอาดคอกรีดนม หากคอกรีดนมสะอาดก็ได้คะแนนราคาคุณภาพในส่วนนี้จะเพิ่มมากด้วย โดยกำหนดดังนี้

ระดับ	คะแนน	ราคา(ส.ต./กก.)
1	5	+15
2	4	+12
3	3	+9
4	2	+6
5	1	+3
6	0	0

3.2 คุณภาพทางเคมี มาตรฐานปริมาณไขมันกำหนดที่ร้อยละ 3.3 โดยสหกรณ์จะส่งตัวอย่างน้ำมันดิบของสมาชิกแต่ละรายเพื่อมาตรวจวัดปริมาณไขมันที่ได้ หากน้ำมันมีปริมาณไขมันลดลงหรือเพิ่มจากร้อยละ 3.3 ทุก ๆ 0.1 เปอร์เซ็นต์ของไขมันนมจะลดลง

หรือเพิ่มราคาคุณภาพของน้ำนมเท่ากับ 2 สต./กก.

3.3 คุณภาพทางสุขศาสตร์ คือการตรวจจุลินทรีย์ในน้ำนมดิบด้วยวิธีเมทิลีนบลูรีดักชัน ซึ่งกำหนดดังนี้

จำนวนชั่วโมงก่อนการเปลี่ยนสี	เกรด	ราคา
มากกว่า 6 ชั่วโมง	1	+15
4-6	2	+10
3-4	3	+15
น้อยกว่า 3 ชั่วโมง	4	-15

4. การจ่ายเงินค่าน้ำนมดิบ

สหกรณ์จะจ่ายเงินค่าน้ำนมดิบให้แก่สมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง ตามวัน เวลา และสถานที่ ๆ สหกรณ์กำหนด

5. การตรวจสิ่งปนเปื้อน

5.1 ถ้ามีการเติมน้ำหรือสารอื่น เพื่อเพิ่มปริมาณจะถูกปรับเป็นจำนวนเงิน 30 เท่า ของมูลค่าน้ำนมดิบของสมาชิกในวันที่ตรวจพบ

5.2 ถ้ามีการเติมสารเคมีหรือทาปฏิชีวนะลงนม เพื่อรักษาคุณภาพน้ำนมดิบจะถูกปรับเป็นเงินเท่ากับ 15 เท่า ของมูลค่าน้ำนมดิบของสมาชิกในวันที่ตรวจพบ

6. ข้อห้ามที่สมาชิกจะต้องไม่ส่งน้ำนมดิบจากแม่โค

6.1 น้ำนมเหลืองจากแม่โคที่คลอดลูกใหม่ (ประมาณ 3-4 วันหลังคลอด)

6.2 น้ำนมจากแม่โคที่เป็นโรคเต้านมอักเสบ รวมทั้งน้ำนมจากแม่โคที่เป็นโรคเต้านมอักเสบโดยที่ใส่ยา ฉีดสารรักษาโรคดังกล่าวไปในระยะ 3 วันที่ผ่านมา

6.3 น้ำนมจากแม่โคที่ได้รับการรักษาโรคโค ด้วยยาปฏิชีวนะภายใน 24 ชม. ที่ผ่านมา หรือน้ำนมจากแม่โคที่ได้รับการรักษาด้วยสารรักษาโค ที่ทางสัตวแพทย์สั่งมิให้จำหน่าย หรือบริโภคตามกำหนดของสาธารณสุขนั้น ๆ

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

สภาพปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิก สหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด
ตำบล ทองมั่งคณ อำเภอ บางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ที่.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ศาสนา

() พุทธ () คริสต์ () อิสลาม

4. สถานภาพสมรส

() โสด () หย่าร้าง
() แต่งงานอยู่ด้วยกัน () แต่งงานแล้วแยกกันอยู่

5. ระดับการศึกษาของสมาชิก

() ไม่ได้รับการศึกษา () ชั้นประถมศึกษา
() ชั้นมัธยมศึกษา () สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

() อื่น ๆ ระดับ.....

6. แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

6.1 แรงงานในครอบครัว.....คน ๆ ละ.....ชั่วโมง/วัน

6.2 แรงงานจ้าง.....คน ๆ ละ.....ชั่วโมง/วัน

7. อาชีพหลัก

เลี้ยงโคนม.....บาท/ปี

รายได้จากการขายน้ำนม.....บาท/ปี

รายได้จากการขายลูกโคเพศผู้และเพศเมีย.....บาท/ปี

รายได้จากการขายแม่โคที่ไม่ให้น้ำนม.....บาท/ปี

รายได้จากการขายมูลโค.....บาท/ปี

8. อาชีพรอง

8.1 ค้าขาย รายได้.....บาท/ปี

8.2 ทำสวน/ทำไร่ รายได้.....บาท/ปี

8.3 รับจ้าง รายได้.....บาท/ปี

9. ท่านได้รับทุนในการเลี้ยงโคนมมาจากแหล่งใด

() ทุนส่วนตัว () เอกชนผู้ให้กู้

() ธนาคารของรัฐบาลและกรมส่งเสริมสหกรณ์

() อื่น ๆ ระบุ.....

10. จำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมด

10.1 โครีดนม.....ตัว

10.2 โคสาว.....ตัว

10.3 โคพ่อพันธุ์.....ตัว

10.4 ลูกโค.....ตัว

ตอนที่ 2 วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

1. ท่านเป็นสมาชิกของสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด เมื่อปี พ.ศ.....

2. สาเหตุที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด

() เพื่อนบ้านชักชวน () คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงโคนม

() เจ้าหน้าที่เกษตรแนะนำ () อื่น ๆ ระบุ.....

3. บทบาทของท่านในการเป็นสมาชิก

3.1 บทบาทในสหกรณ์โคนม

☐ ประธาน	☐ ปฏิคม
☐ รองประธาน	☐ สมาชิกทั่วไป
☐ เลขานุการ	☐ สวัสดิการ
☐ เภรัญญิก	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

3.2 บทบาทภายในกลุ่ม

☐ หัวหน้ากลุ่ม	☐ ปฏิคม
☐ รองหัวหน้ากลุ่ม	☐ สมาชิกทั่วไป
☐ เลขานุการ	☐ สวัสดิการ
☐ เภรัญญิก	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4. เมื่อกลุ่มสมาชิก มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น ทางสหกรณ์ฯได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่

☐ แจ้งให้ทราบ	☐ ไม่ได้แจ้งให้ทราบ

5. ท่านทราบหรือไม่ว่า ทางสหกรณ์ฯได้รับเงินอุดหนุนและทรัพย์สินอื่น ๆ จากทางราชการหรือหน่วยงานอื่น ๆ

☐ ทราบ	☐ ไม่ทราบ

6. ถ้ารัฐสุทธิประจำปีของสหกรณ์ฯได้มีการจัดแบ่งผลกำไรให้สมาชิกหรือไม่

☐ จัดแบ่งคืนกำไรให้สมาชิก	☐ ไม่จัดแบ่งคืนกำไรให้สมาชิก

7. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสหกรณ์ฯเกิดขึ้น กรรมการกลุ่มฯได้ชี้แจงให้ทราบหรือไม่

☐ ชี้แจงให้ทราบทุกเรื่อง	☐ ชี้แจงให้ทราบเป็นบางเรื่อง
☐ ไม่ชี้แจงให้ทราบเลย	☐ อื่น ๆ ถ้ามี ระบุ.....

8. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปีหรือไม่

☐ เคย	☐ ไม่เคย (โปรดระบุเหตุผลและสาเหตุ).....

9. ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา มีการประชุมใหญ่สามัญของสหกรณ์ฯ หรือไม่

☐ มี	☐ ไม่มี

10. การประชุมที่จัดขึ้นแต่ละครั้ง ท่านมีส่วนร่วมอภิปรายหรือไม่

☐ มีส่วน	☐ ไม่มีส่วนเพราะ.....

11. ท่านคิดว่า ในการประชุมแต่ละครั้ง มีประโยชน์อย่างไรบ้าง
- () มีประโยชน์ต่อสมาชิกมาก () มีประโยชน์ต่อสมาชิกในบางโอกาส
- () ไม่มีประโยชน์เลย () อื่น ๆ (ถ้ามี) โปรดระบุ _____
12. ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ทางสหกรณ์ฯ มีการแจ้งผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ท่านทราบหรือไม่
- () แจ้งให้ทราบ () ไม่ได้แจ้งให้ทราบ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์

ระดับ 1 (น้อยที่สุด)	หมายถึง	มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยที่สุด
ระดับ 2 (น้อย)	หมายถึง	มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อย
ระดับ 3 (ปานกลาง)	หมายถึง	มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ปานกลาง
ระดับ 4 (มาก)	หมายถึง	มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก
ระดับ 5 (มากที่สุด)	หมายถึง	มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้มากที่สุด

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับทางด้านพันธุ์โคนมและการจัดการในการเลี้ยง

1.1 ปัญหาทางด้านพันธุ์โคนม

- () 1. มีปัญหาน้อยที่สุด () 2. มีปัญหาน้อย
- () 3. มีปัญหาปานกลาง () 4. มีปัญหามาก
- () 5. มีปัญหามากที่สุด

1.2 ปัญหาทางด้านอาหารและการให้อาหารโคนม

- () 1. มีปัญหาน้อยที่สุด () 2. มีปัญหาน้อย
- () 3. มีปัญหาปานกลาง () 4. มีปัญหามาก
- () 5. มีปัญหามากที่สุด

1.3 ปัญหาทางด้านโรงเรือนและการจัดการหรือไม่

- () 1. มีปัญหาน้อยที่สุด () 2. มีปัญหาน้อย
- () 3. มีปัญหาปานกลาง () 4. มีปัญหามาก
- () 5. มีปัญหามากที่สุด

1.4 ปัญหาทางด้านโรคและการสูทากิบาลโคนม

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

1.5 ปัญหาทางด้านการผสมเทียม

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

2. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตและปัจจัย ในการเลี้ยงโคนม

2.1 ปัญหาการส่งน้ำนม

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

2.2 ปัญหาการตีราคานม

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

2.3 ปัญหาการจ่ายเงินค่าน้ำนมล่าช้าของสหกรณ์ฯ

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

2.4 ปัญหาทางด้านการส่งผลผลิต/น้ำนม

() 1. มีปัญหาน้อยที่สุด	() 2. มีปัญหาน้อย
() 3. มีปัญหาปานกลาง	() 4. มีปัญหามาก
() 5. มีปัญหามากที่สุด	

2.5 ปัญหาด้านคุณภาพน้ำนม

- () 1. มีปัญหาน้อยที่สุด () 2. มีปัญหาเ็น้อย
 () 3. มีปัญหาปานกลาง () 4. มีปัญหามาก
 () 5. มีปัญหามากที่สุด

2.6 ปัญหาทางด้านเงินทุน

- () 1. มีปัญหาน้อยที่สุด () 2. มีปัญหาเ็น้อย
 () 3. มีปัญหาปานกลาง () 4. มีปัญหามาก
 () 5. มีปัญหามากที่สุด

3. ปัญหาทางด้านกรขาดแคลนกระแสไฟฟ้า ที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

- () ไม่มีปัญหา () มีปัญหาและคิดว่าจำเป็นต้องมี
 () มีปัญหาและคิดว่าไม่จำเป็นต้องมี

4. ท่านคิดว่าสาเหตุที่ธุรกิจของสหกรณ์ฯ ไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากสาเหตุใด

- () ขาดเงินทุนที่จะดำเนินธุรกิจ () ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจสูง
 () หนี้สินของสหกรณ์ฯ มีมาก () ลูกหนี้ของสหกรณ์ฯ มีมาก
 () ต้นทุนในการทำผลิตภัณฑ์สูง () การบริหารงานไม่ดีเท่าที่ควร
 () อื่น ๆ ระบุ.....

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

5. ท่านต้องการความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม ในด้านการเลี้ยงโคนมอีกหรือไม่

- () ต้องการ โปรดระบุเรื่อง.....
 () ไม่ต้องการ

6. ความคิดเห็นส่วนตัวของท่าน ท่านคิดว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ให้ประโยชน์แก่ท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

7. ข้อเสนอนโยบาย/แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องโศกณัม และการจัดการในการเลี้ยง

8. ข้อเสนอนโยบาย/แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยในการเลี้ยงโศกณัม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางสมนัย บุญภักดี

